

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

*ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱԿՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ*

*ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ*

*Հետազոտության թեման՝ Խաղային տեխնոլոգիաների դերը
անգլերեն լեզվի դասավանդման գործընթացում*

Առարկան՝

Անգլերեն լեզու

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Շեկիկյան Աննաման Ավագի

Ուսումնական հաստատություն՝ Շղարշիկի միջնակարգ դպրոց

Թալին 2023

Բովանդակություն

Ներածություն-----	3
1.Դերային խաղերի գործառույթներն ու առավելությունները-----	4
2.Օտար լեզվի դասավանդման նպատակին հասնելու ուղիներից մեկի՝ յուրացված լեզվական գիտելիքների հաղորդակցման կարողությունների ձևավորմանը հասնելը խաղային տեխնոլոգիաների միջոցով-----	11
Եզրակացություն-----	18
Գրականության ցանկ-----	19

Ներածություն

Հետազոտության արդիականությունը: Մի առաջատար գործունեությունից մյուսին անցումը տեղի է ունենում վարքագծի հին և նոր ձևերի փոխազդեցության տեսքով: Նախկինում ձևավորված անհատականության գծերը պահպանվում են այն ժամանակահատվածում, երբ հայտնվում և ակտիվ ձևավորվում են նոր անձնական հատկություններ, իսկ վերջիններիս առավել ամբողջական զարգացման ընթացքում ստեղծվում են նախադրյալներ նոր առաջատար գործունեության անցնելուն համապատասխան անհատականության գծերի ի հայտ գալու համար: և հաջորդ տարիքային փուլը: Խաղը, որպես առաջատար գործունեության արտացոլման ձևերից մեկը, կարող է համապատասխանել հասած տարիքին, վերադառնալ վարքի ավելի վաղ ձևերին, առաջ անցնել համապատասխան տարիքային փուլից և նպաստել նոր առաջատար գործունեության նախապատրաստմանը: Այս և որոշ այլ տեսական դրույթներ դեռևս անբավարար են օգտագործվում օտար լեզվի դասաժամերին ուսումնական դերային խաղի ճիշտ կազմակերպման համար:

Չորրորդ դասարանցիների տարիքային շրջանը, որն անմիջապես նախորդում է պատանեկությանը, բնութագրվում է նրանով, որ դպրոցականները մեծ հետաքրքրություն ունեն կրթական և աշխատանքային գործունեության մեջ միջանձնային հաղորդակցության նկատմամբ: Այս պայմաններում մեծանում է առօրյա բովանդակությամբ սյուժետային դերային խաղերի կարևորությունը՝ արտացոլելով ուսանողի կյանքի տարբեր կողմերը (ուսում, աշխատանք, ժամանց), վերարտադրելով նրա իրական կյանքի փորձի դրվագները:

Թեմայի նպատակը, առարկան, օբյեկտը և խնդիրները:

Հետազոտության նպատակը: Խաղային տեխնոլոգիաների կիրառումը անգլերեն լեզվի դասերին:

Հետազոտության առարկան: Խաղային տեխնոլոգիաները:

Հետազոտության օբյեկտը աշակերտները դասավանդման ընթացքում:

Հետազոտության խնդիրները՝

1. Թեմայի վերաբերյալ կատարել տեսական վերլուծություն:
2. Խաղային տեխնոլոգիաները անգլերեն լեզվի դասերին:

1. Դերային խաղերի գործառույթներն ու առավելությունները

Դերային խաղը հիմնված է միջանձնային հարաբերությունների վրա, որոնք իրականացվում են հաղորդակցության գործընթացում: Որպես միջանձնային հաղորդակցության մոդել՝ դերախաղը առաջացնում է հաղորդակցության անհրաժեշտություն, խթանում է օտար լեզվով հաղորդակցությանը մասնակցելու հետաքրքրությունը և այս առումով կատարում է մոտիվացիոն և խրախուսական գործառույթ:

Դերային խաղը կարող է վերագրվել կրթական խաղերին, քանի որ այն մեծապես որոշում է լեզվական գործիքների ընտրությունը, նպաստում է խոսքի հմտությունների և կարողությունների զարգացմանը և թույլ է տալիս մոդելավորել ուսանողների հաղորդակցությունը տարբեր խոսքային իրավիճակներում: Այլ կերպ ասած, դերային խաղը միջանձնային միջավայրում DR-ի հմտություններն ու կարողությունները յուրացնելու վարժություն է: Այս առումով դերախաղն ապահովում է դաստիարակչական գործառույթ:

Դերային խաղերը դաստիարակում են գիտակցված կարգապահություն, աշխատասիրություն, փոխօգնություն, դեռահասի ակտիվություն, տարբեր գործունեությամբ զբաղվելու պատրաստակամություն, անկախություն, սեփական տեսակետը պաշտպանելու կարողություն, նախաձեռնություն ցուցաբերելու, որոշակի պայմաններում լավագույն լուծումը գտնելու կարողություն, այսինքն. կարելի է խոսել դերային խաղի դաստիարակչական ֆունկցիայի մասին:

Դերախաղը ձևավորում է դպրոցականների կարողությունը՝ խաղալու այլ անձի դերը, իրենց տեսնելու հաղորդակցման գործընկերոջ դիրքից: Այն կենտրոնացնում է ուսանողներին սեփական խոսքի վարքագծի և գրուցակցի վարքագծի պլանավորման վրա, զարգացնում է իրենց գործողությունները վերահսկելու, ուրիշների գործողությունների օբյեկտիվ գնահատական տալու ունակությունը: Հետևաբար, դերային խաղը AR ուսուցման գործընթացում կատարում է կողմնորոշիչ գործառույթ:

Դեռահասները ձգտում են հաղորդակցության, հասուն տարիքի, իսկ դերախաղը նրանց հնարավորություն է տալիս դուրս գալ իրենց գործունեության համատեքստից և ընդլայնել այն: Ապահովելով դեռահասների ցանկությունների կատարումը՝ դերախաղը դրանով իսկ իրականացնում է փոխհատուցման գործառույթ:[3, 78-79]

Դերային խաղը կարող է վերագրվել կրթական խաղերին, քանի որ այն մեծապես որոշում է լեզվական գործիքների ընտրությունը, նպաստում է խոսքի հմտությունների և կարողությունների զարգացմանը և թույլ է տալիս մոդելավորել ուսանողների հաղորդակցությունը տարբեր խոսքային իրավիճակներում: Այլ կերպ ասած, դերային խաղը միջանձնային միջավայրում DR-ի հմտություններն ու կարողությունները յուրացնելու վարժություն է: Այս առումով դերախաղն ապահովում է դաստիարակչական գործառույթ: Դերային խաղերում՝ գիտակցված կարգապահություն, աշխատասիրություն, փոխօգնություն, դեռահասի ակտիվություն, տարբեր գործունեությամբ զբաղվելու պատրաստակամություն, անկախություն, սեփական տեսակետը պաշտպանելու կարողություն, նախաձեռնություն ցուցաբերելու և որոշակի պայմաններում լավագույն լուծումը գտնելու կարողություն: դաստիարակվում են:

Դերային խաղը նախադպրոցական տարիքի երեխաների գործունեության առաջատար տեսակն է: Նախադպրոցական տարիքի երեխաների մոտ պայմանականորեն դինամիկ դիրքի ձևավորումը՝ դերային վարքագծի անալոզը, հանգեցնում է ինտելեկտուալ գործողությունների շատ ավելի հեշտ և ավելի վաղ առաջացման հնարավորությանը, որոնք ինքնաբերական ձևավորման պայմաններում շատ ավելի ուշ են հայտնվում: Դերային խաղը էական նշանակություն ունի նախադպրոցական տարիքի երեխաների ինտելեկտուալ զարգացման ողջ ընթացքի համար: Խաղն իր ընդլայնված ձևով պարունակում է կենտրոնացման անհրաժեշտություն, որը ձեռք է բերվում համեմատաբար հեշտությամբ, քանի որ այն չի ներառում ինտելեկտուալ մեխանիզմներ, այլ ներառում է հուզական պահեր: Խաղը կարևոր է գործողությունների և վարքագծի կամավոր ձևերի զարգացման համար՝ պայմանավորված երեխայի ստանձնած դերում պարունակվող գործողության օրինակին կողմնորոշվելու համար, այսինքն. գաղտնի վերահսկողություն. Նման հսկողությունն իրականացվում է երկու ձևով՝ նախ՝ մեկը մյուսի հետևից

խաղացողների կողմից արտաքին հսկողության, և երկրորդ՝ արտաքուստ թույլ արտահայտված ինքնատիրապետման ձևով:

Չարգացման մեջ դերակատարման գործառույթը հասկանալու համար առաջնային նշանակություն ունի կարիքների ոլորտի զարգացման, խաղի մեջ ձևավորված նոր կարիքների առաջացման համար դրա նշանակության պարզաբանումը:

Նույն խաղը կարելի է կիրառել դասի տարբեր փուլերում: Այնուամենայնիվ, ամեն ինչ կախված է ուսուցչի աշխատանքի կոնկրետ պայմաններից: Պետք է միայն հիշել, որ խաղերի ողջ գրավչության և արդյունավետության համար պետք է պահպանել չափի զգացում, հակառակ դեպքում նրանք կհոգնեցնեն ուսանողներին և կկորցնեն հուզական ազդեցության թարմությունը:

Խաղերի մեծ մասը կապված չէ որևէ կոնկրետ թեմայի հետ, ուստի, բնականաբար, դրանք պարունակում են ուսանողներին անձանոթ բառապաշարի որոշակի տոկոս: Խորհուրդ է տրվում այն մուտքագրել խաղի պայմանները բացատրելու գործընթացում: Բառապաշարի ներդրման մեթոդները կարող են տարբեր լինել: Դրանցից մեկը տեսողական տեսանելիությունն է, որը ներառում է ոչ միայն նկարի կամ առարկայի տեսանելիությունը, այլ նաև շարժումները, ժեստերը, դեմքի արտահայտությունները և այլն: Եվ վերջապես, որոշ դեպքերում, դուք կարող եք օգտագործել մեկ փոխանցում: Ամեն դեպքում, անձանոթ բառը բացատրելու համար հատկացված ժամանակը անպայման կվճարի, քանի որ խաղը սկսելուց հետո ուսուցիչը այն բազմիցս կօգտագործի, և այն նոր բառապաշարը, որը երեխաները կտվորեն խաղի ընթացքում, կակտիվանա:

Ծանոթանալով այս կամ այն խաղի հետ՝ ուսուցիչը պետք է լավ հասկանա նրա շարժվող գարունը: Եթե նախատեսվում է թատերական ակցիա, ապա պետք է հոգ տանել տարազի և ռեկվիզիտի մանրամասների մասին՝ դրանք խաղն ավելի ամբողջական և համոզիչ կդարձնեն: Եթե սա խաղային վարժություն է, ապա ամեն ինչ կախված է ուսուցչի հուզականությունից: Խաղերի մեծ մասը կառուցված է մրցակցության շուրջ:

Դասի խաղերի տեղը և խաղին հատկացված ժամանակը կախված են մի շարք գործոններից՝ սովորողների պատրաստվածությունից, ուսումնասիրվող նյութից, դասի կոնկրետ նպատակներից և պայմաններից և այլն: Այսպիսով, ասենք, եթե խաղն

օգտագործվում է որպես ուսումնական վարժություն նախնական համախմբման ժամանակ, ապա այն կարող է տևել դասի 20-25 րոպե: Հետագայում նույն խաղը կարելի է խաղալ 3-5 րոպե և ծառայել որպես արդեն իսկ լուսաբանված նյութի յուրօրինակ կրկնություն, ինչպես նաև հանգստություն դասի ժամանակ: Մի շարք քերականական խաղեր, օրինակ, կարող են արդյունավետ լինել նոր նյութի ներդրման համար:

Խաղերի կիրառման հաջողությունը կախված է առաջին հերթին անհրաժեշտ քանակոր հաղորդակցության մթնոլորտից, որը ուսուցիչը ստեղծում է դասարանում: Կարևոր է, որ ուսանողները վարժվեն նման շփմանը, տարվեն և դառնան ուսուցչի հետ նույն գործընթացի մասնակից:

Իհարկե, օտար լեզվի դասը միայն խաղ չէ. Ուսուցչի և սովորողների միջև վստահությունն ու շփման հեշտությունը, որն առաջացել է ընդհանուր խաղային մթնոլորտի և հենց խաղերի շնորհիվ, երեխաներին տրամադրում է լուրջ խոսակցությունների, ցանկացած իրական իրավիճակի քննարկմանը:

Խաղը նպաստում է ուսանողների ճանաչողական գործունեության զարգացմանը օտար լեզվի ուսումնասիրության մեջ: Այն կրում է զգալի բարոյական սկզբունք, քանի որ օտար լեզվի յուրացումը դարձնում է ուրախ, ստեղծագործ և հավաքական:

Որո՞նք են դասասենյակում դերային խաղի կիրառման առավելությունները.

1. Դասարանում դերախաղի միջոցով մի շարք

ա) փորձի ձևերը.

բ) կարող են օգտագործվել տարբեր գործառույթներ, կառուցվածքներ, մեծ քանակությամբ բառապաշարային նյութ.

Դերային խաղը կարող է գերազանցել ցանկացած զույգ կամ խմբային գործունեություն՝ սովորեցնելով ուսանողներին խոսել ցանկացած իրավիճակում ցանկացած թեմայով:[2, 32-36]

2. Դերային խաղը ուսանողներին դնում է այնպիսի իրավիճակների մեջ, երբ նրանցից պահանջվում է օգտագործել և զարգացնել լեզվի այն ձևերը, որոնք անհրաժեշտ են որպես քաննյութ սոցիալական հարաբերությունների գործում, որոնք այնքան հաճախ անտեսվում են մեր ուսուցիչների կողմից:

3. Որոշ մարդիկ հաճախ սովորում են անգլերեն, որպեսզի պատրաստվեն կյանքում որոշակի դերի (արտերկրում աշխատանք, ճանապարհորդություն): Նրանք մեծապես կշահեն լեզվական նյութից, որն իրենց անհրաժեշտ կլինի ճամփորդության ընթացքում, և շատ կարևոր է, որ առաջին անգամ կարողանան իրենց ուժերը փորձել դասարանի ընկերական միջավայրում: Նրանց համար դերախաղը դառնում է շատ կարևոր զգեստ իրական կյանքում:

4. Դերային խաղը ամաչկոտ, անվստահ ուսանողներին տալիս է «դիմակ», որի հետևում թաքնվելու են: Ուսանողները մեծ դժվարություններ են ունենում, երբ դասավանդման ընթացքում հիմնական շեշտը դրվում է ուսանողների անհատականության, նրանց անմիջական փորձի վրա: Իսկ դերային խաղում նման ուսանողները սովորաբար ազատվում են, քանի որ նրանց անհատականությունը չի սուժում, նրանք կարիք չունեն բացահայտելու իրենց:

5. Դերային խաղ օգտագործելու առավելությունն այն է, որ այն հաճելի է նրանց համար, ովքեր խաղում են այն: Երբ ուսանողները սկսում են հասկանալ, թե կոնկրետ ինչ է պահանջվում նրանից, նրանք ուրախ են ազատություն տալ իրենց երևակայությանը: Եվ քանի որ նրանց դուր է գալիս այս գործունեությունը, ուսումնական նյութը շատ ավելի արդյունավետ է յուրացվում:

6. Դերախաղն ունի տեխնոլոգիաների մի ամբողջ գամմա (հաղորդակցական տեխնոլոգիա, որը զարգացնում է ուսանողների լեզվական սահունությունը, հեշտացնում է փոխգործակցությունը դասարանում և մեծացնում մոտիվացիան):

Ի լրումն խաղային հաղորդակցության ձևերի, որոնք համապատասխանում են ուսանողների տարիքային որոշակի հատկանիշներին և որոշակի տարիքային փուլում նրանց առաջատար գործունեությանը, երիտասարդ, միջին և մեծ տարիքի դպրոցականների հետ օտար լեզուների դասերին կազմակերպվել են ամենօրյա բովանդակության դերային խաղեր, որոնք նախագծվել են. ձևավորել խոսքի էթիկետի նորմեր, վարքագծի մշակույթի դաստիարակություն. Դպրոցականները սովորում են պատշաճ կերպով ողջունել միմյանց և մեծերին, դիմել զրուցակցին, երախտագիտություն հայտնել, ներողություն խնդրել և այլն:

1-4-րդ դասարաններում դերային խաղերի կիրառման նպատակահարմարությունը պայմանավորված է նրանով, որ երեխաները նախընտրում են ուսումնական

աշխատանքի խմբակային ձևը: Նրանց համար համատեղ գործունեությունն ու շփումը ձեռք են բերում անձնական նշանակություն, նրանք ձգտում են տիրապետել հաղորդակցության նոր ձևերին և մեթոդներին, ճանաչել այլ մարդկանց հաղորդակցության մեջ, կազմակերպել հարաբերություններ հասակակիցների և մեծահասակների հետ:

Սյուժեների ամբողջ բազմազանությամբ խաղերը թաքցնում են ըստ էության նույն բովանդակությունը՝ մարդկային գործունեությունը և մարդկանց հարաբերությունները հասարակության մեջ:

Երեխաների դերախաղի էական հոգեբանական հատկանիշը նրա ոչ օգտակար բնույթն է, որն էլ որոշում է հենց խաղային գործընթացի գրավչությունը: Դրան մասնակցելը ուղեկցվում է բազմազան ու ուժեղ հույզերով՝ կապված սեփական ուժերի ստուգման, ինքնահաստատման հետ:

Դերի քարտը պետք է լինի կարճ: Եթե ենթադրվում է օգտագործել լեզվական որոշ կառույցներ, ապա ուսանողները պետք է լավ ծանոթ լինեն դրանց: Երբ ուսանողները կարդացել են իրենց դերային քարտը, նրանք պետք է կամ վերադարձնեն այն ուսուցչին, կամ շուտ տան և վերաբերվեն միայն այն ժամանակ, երբ դա անհրաժեշտ է:

Իրավիճակում անհրաժեշտ է տեղեկատվություն տրամադրել գործընկերների սոցիալական հարաբերությունների մասին, օրինակ՝ պաշտոնական/ոչ ֆորմալ: Դերերի բաժինը պարունակում է դերերի ցանկ: Դերի նկարագրությունը տրված է դերաքարտում, մինչդեռ տեղեկատվությունը կարելի է մանրամասն ներկայացնել՝ տվյալ անձի մասին (բարի, ազնիվ, ծույլ և այլն), նրա կյանքի և խոսքի փորձի, սովորությունների, հոբբիների և այլնի մասին: Սակայն տեղեկատվությունը պետք չէ չափազանց մանրամասն ներկայացնել, քանի որ այս դեպքում խաղի մասնակիցը զրկվում է ստեղծագործական ունակություններ դրսևորելու հնարավորությունից: Նկարագրությունը կարող է լինել հակիրճ, որպեսզի ուսանողը կարողանա պատկերացնել այն կերպարի կերպարը, որի դերը նա կխաղա:

Դերախաղային գործառույթներնա կարող է կատարել:

1. Դերախաղը հիմնված է միջանձնային հարաբերությունների վրա, որոնք իրականացվում են հաղորդակցության գործընթացում: Որպես միջանձնային հաղորդակցության մոդել՝ դերային խաղն առաջացնում է օտար լեզվով

հաղորդակցվելու անհրաժեշտություն, և այս առումով այն կատարում է **մոտիվացին գործառույթ**:

2. Դերային խաղը կարող է վերագրվել կրթական խաղերին, քանի որ այն մեծապես որոշում է լեզվական գործիքների ընտրությունը, նպաստում է խոսքի հմտությունների և կարողությունների զարգացմանը և թույլ է տալիս մոդելավորել ուսանողների հաղորդակցությունը տարբեր խոսքային իրավիճակներում: Դերային խաղը միջանձնային հաղորդակցության համատեքստում երկխոսական խոսքի (DR) հմտությունների և կարողությունների յուրացման վարժություն է: Այս առումով դերախաղը ապահովում է **ուսուցման գործառույթ** .

3. Խաղն օգնում է համախմբել երեխաների թիմը, ամաչկոտներն ու երկչոտները ներգրավվում են ակտիվ աշխատանքի մեջ, և դա նպաստում է թիմում բոլորի ինքնահաստատմանը: Դերային խաղերում գիտակցված կարգապահություն, քրտնաջան աշխատանք, փոխօգնություն, դեռահասի ակտիվություն, տարբեր գործունեությամբ զբաղվելու պատրաստակամություն, անկախություն, սեփական տեսակետը պաշտպանելու կարողություն, նախաձեռնություն վերցնել և գտնել լավագույն լուծումը: առաջ են քաշվում որոշակի պայմաններ. Այս դեպքում խաղն ապահովում է **կրթական գործառույթ** .

4. Դերախաղը ձևավորում է սովորողների՝ այլ անձի դեր խաղալու, իրենց հաղորդակցման գործընկերոջ դիրքից տեսնելու կարողությունը: Այն կենտրոնացնում է ուսանողներին սեփական խոսքի վարքագծի և զրուցակցի վարքագծի պլանավորման վրա, զարգացնում է իրենց գործողությունները վերահսկելու, ուրիշների գործողությունների օբյեկտիվ գնահատական տալու ունակությունը: Հետևաբար, դերախաղը կատարվում է **կողմնորոշիչ գործառույթ** .

5. Դեռահասները ձգտում են շփման, հասուն տարիքի, իսկ դերախաղը նրանց հնարավորություն է տալիս դուրս գալ իրենց գործունեության համատեքստից և ընդլայնել այն: Ապահովելով թաղանթի ցանկությունների կատարումը, դերային խաղը դրանով իսկ իրականացնում է **փոխհատուցման գործառույթ** .[1, 41-44]

2. Օտար լեզվի դասավանդման նպատակին հասնելու ուղիներից մեկի՝ յուրացված լեզվական գիտելիքների հաղորդակցման կարողությունների ձևավորմանը հասնելը խաղային տեխնոլոգիաների միջոցով

Դպրոցում օտար լեզվի գործնական յուրացման հիմունքների ուսուցման անփոխարինելի բաղադրիչն է ուսանողների մեջ լեզվի վերաբերյալ ինքնուրույն աշխատանքի հմտություններ սերմանել, մասնավորապես՝ բառարաններ, քերականական հղումներ, բառակապակցություններ օգտագործելու կարողություն, որպեսզի դրանց օգնությամբ, եթե. անհրաժեշտ է, ինքնուրույն պատրաստվել գրույցի, հաղորդագրության, և դա անելու համար անհրաժեշտ գրառումները՝ ինքնուրույն օգտագործելով բառարան և քերականական ուղեցույց՝ ավելի բարդ տեքստ կարդալու համար: Օտար լեզվի դասավանդման ժամանակակից մեթոդաբանությունը համապատասխանում է զարգացման կրթության հիմնական սկզբունքներին: Կարելի է ապահովել, որ վերապատրաստումը զարգանա, ուսանողները ձևավորեն ինքնուրույն աշխատանքի մեթոդներ, միայն այն դեպքում, եթե նրանք ապավինեն լեզվի գիտակցված ուսուցում, վերապատրաստման գիտակից, ստեղծագործական և զուտ ուսումնական ասպեկտների ողջամիտ համադրության վրա: Այսպիսով, օտար լեզուների դասավանդման ժամանակ ամենաարդյունավետը կլինեն այն մեթոդները, մեթոդները, որոնք մի կողմից կապահովեն լեզվական նյութի յուրացման ավտոմատացված հմտությունների ձևավորում (բառապաշար, քերականություն, հնչյունաբանություն, բնորոշ արտահայտություններ), մյուս կողմից. ձեռքը, կտրամադրի բավարար գիտելիքներ և հմտություններ ինքնուրույն ուսուցման համար. աշխատանք. Պետք է նաև նկատի ունենալ, որ դպրոցում մենք սովորեցնում ենք և՛ մտքերն արտահայտելու կարողություն (խոսել), և՛ բանավոր և գրավոր տեքստերում ներառված ուրիշների մտքերը հասկանալու կարողություն (լսելով ըմբռնում, կարդալ): Հոգելեզվաբանության առումով սա խոսքի սերունդն ու ճանաչումն է: Ինչպես գիտեք, դասավանդման մեթոդները կախված են ուսուցման նպատակները, բովանդակությունը և փուլերը. Նպատակին համապատասխան՝ օտար լեզվի գործնական տիրապետում, վերապատրաստման բովանդակությունը

բաղկացած է հետևյալ բաղադրիչներից՝ լեզվական նյութում ավտոմատացված հմտությունների ձևավորում, տարբեր տեսակի խոսքի գործունեության հմտությունների զարգացում (խոսել, հասկանալ խոսքը ականջ, ընթերցանություն), ինչպես նաև գիտելիքների որոշակի շրջանակ ուսուցման տարբեր փուլերում. գործողություններ և գործողություններ կատարելու կանոններ-ցուցումներ, նյութերով, կանոններ-ընդհանրացումներ, որոնք օգնում են ուսանողներին ստեղծել որոշակի, ամենատարրական գաղափարներ լեզվի համակարգի մասին: ուսումնասիրված, որն անհրաժեշտ է հանրակրթության տեսանկյունից:[3, 10-12]

Դիդակտիկայում կան դասավանդման մեթոդների տարբեր սահմանումներ: Այս աշխատանքում մեթոդը հասկացվում է որպես ուսուցչի նպատակաուղղված գործողությունների համակարգ, որը կազմակերպում է ուսանողների ճանաչողական և գործնական գործունեությունը, ապահովում նրանց կրթության բովանդակության յուրացումը: Դասավանդման մեթոդը ներառում է ուսուցչի և աշակերտի փոխազդեցությունը, և այդ գործունեության արդյունքում իրականացվում է սովորողի կողմից կրթության բովանդակության յուրացման գործընթացը: Դասավանդման մեթոդների դասակարգումների բազմազանությունից, որոնք գոյություն ունեն ժամանակակից դիդակտիկայի մեջ, «օտար լեզու» առարկայի առանձնահատկությունները առավել համահունչ են նրան, որը բխում է մի կողմից նյութի յուրացման մակարդակից և ուսանողների աշխատանքի ձևերից: այս նյութով, մյուս կողմից:

Առաջին հերթին բանավոր և գրավոր խոսքին տիրապետելու համար անհրաժեշտ է տիրապետել լեզվի նյութին, այսինքն՝ ձևավորել հնչյունական, քերականական և բառապաշարային հմտություններ: Հմտության զարգացման գործընթացը բնութագրվում է դրա ձևավորման տարբեր մակարդակներով, որոնք պետք է արտացոլվեն մեթոդներում: Խոսքի յուրացման համար անհրաժեշտ պայման է խոսքային գործունեության պրակտիկան, որի ընթացքում ստեղծվում են համապատասխան հմտություններ: Այս հմտությունների զարգացման ընթացքում կան նաև ուսուցման տարբեր մակարդակներ: Եթե վերլուծենք օտար լեզուների ուսուցման գործընթացը որպես ամբողջություն, ապա հեշտ է հասկանալ, որ այն բաղկացած է լեզվական նյութի հետ կապված գործողություններից. ինքնին

արժեքավոր է ոչ թե նշանների անգիր անելը, այլ գործելու հմտություններն ու կարողությունները: նրանց. Մենք կարող ենք խոսել հմտությունների և կարողությունների զարգացման չորս մակարդակների մասին. սկզբնական մակարդակը, որը ներառում է ծանոթացում նոր օբյեկտի հետ(լեզվաբանական նյութ); այն մակարդակը, որտեղ ուսանողները իմանալ, թե ինչպես դիմել նոր նյութածանոթ պայմաններում; մակարդակը, որում մկիրառել նյութ նոր, բայց նման, նմանատիպ իրավիճակում; ստեղծագործական մակարդակ, որում ուսանողները ինքնուրույն կողմնորոշվել ստեղծված իրավիճակում և օգտագործել ձեռք բերված գիտելիքները, հմտություններն ու կարողությունները՝ կախված ստեղծված պայմաններից: Հմտությունների և կարողությունների յուրացման թվարկված չորս մակարդակները նույնպես համապատասխանում են գործունեության մեթոդներին՝ նյութի ընկալում, ըմբռնում և մտապահում; գործողություններ նյութի հետ ըստ մոդելի, անալոգիայով. գործողություններ տատանումների տարրերով, փոփոխված պայմանների պատճառով նմուշից շեղումով. ստեղծագործական անկախ գործունեություն. Դասավանդման մեթոդիկայի ոլորտում դիդակտիկ հետազոտությունների հիման վրա, հաշվի առնելով առարկայի առանձնահատկությունները, ներկայումս օգտագործվում են օտար լեզվի դասավանդման հետևյալ մեթոդները. բացատրական և պատկերավոր մեթոդ; ուսուցման մեթոդ խոսքի համար ավտոմատացված հնչյունական, քերականական և բառապաշարային հմտությունների ձևավորման համար.[2, 45-48] Լսելու և կարդալու ըմբռնման համար ավտոմատացված հնչյունական, քերականական և բառապաշարային հմտությունների ձևավորման ուսուցման մեթոդ. նմանատիպ պայմաններում խոսելու համար լեզվական (հնչյունաբանական, քերականական, բառապաշարային) նյութի օգտագործման պրակտիկայի մեթոդ. նոր պայմաններում լսելու ըմբռնման և ընթերցանության համար լեզվական նյութի ճանաչման պրակտիկայի մեթոդ. խոսքի մեջ խոսքի գործունեության որոնման մեթոդը, այսինքն՝ նոր իրավիճակում սեփական մտքերն արտահայտելու պրակտիկան. խոսքի գործունեության որոնման մեթոդը լսելու և կարդալու մեջ, այսինքն՝ անկախ լսելու և անծանոթ տեքստերի ընթերցման մեթոդը: Ներկայացված մեթոդների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ դրանք տարբերվում են բովանդակությամբ. խոսքի գործունեության տարբեր հմտությունների յուրացման

գործընթացը բխում է լեզվական (հնչյունաբանական, բառապաշարային, քերականական) նյութին ծանոթանալուց, տվյալի հետ անալոգիա վարժեցնելու միջոցով, ինքնուրույն կիրառմամբ զբաղվելու միջոցով: մի փոքր փոփոխված իրավիճակում և, վերջապես, առատ և ճիշտ կազմակերպված պրակտիկայի արդյունքում՝ խոսելու յուրացում, խոսքը ականջով հասկանալու, ընթերցանությանը: (Ձանգվածային դպրոցում գրելը օտար լեզուների դասավանդման նպատակը չէ, դա միայն միջոց է, թեև շատ կարևոր և էական:) Թվարկված բոլոր մեթոդներն արտացոլում են գործունեության տարբեր տեսակներ, այսինքն՝ ուղղված են կա՛մ խոսքի առաջացմանը, կա՛մ. իր ճանաչմամբ: 80-ականների սկզբին օտար լեզվի ուսուցման նպատակների վերանայումը, պրակտիկ առաջադրանքի առաջնությունը, որպես առաջատար, և բանավոր խոսքի զարգացման նկատմամբ մեծ ուշադրությունը հանգեցրին տեսության և գիտելիքի կարևորության ուռճացման մերժմանը, ինչը գործնականում զրոյացրեց օտար լեզվի հաղորդակցական արժեքը, ինչպես նաև դրա ընդհանուր կրթական արժեքը և կրթական ազդեցությունը: Վերապատրաստման նպատակների փոփոխության հետ կապված, մեթոդների բովանդակությունը փոխվել է, դրանց մասնաբաժինը փոխվել է վերապատրաստման տարբեր փուլերում: Այո, միացված է սկզբնական փուլ-բասավանդման բացատրական և պատկերազարդ մեթոդների ուսուցումը, երբ սահմանվում է լեզվի գործնական գիտելիքներ, հիմնականում հանգում է նրան, որ ուսուցիչը ցույց է տալիս (ցուցադրում) պատրաստի բնորոշ արտահայտություններ, որոնք այնուհետև վերապատրաստվում են ամբողջ դասի ընթացքում՝ աշակերտների մեջ անհրաժեշտ ավտոմատիզմներ ձևավորելու համար: Քանի որ սկզբնական փուլում լեզվական նյութը չափազանց սահմանափակ է, իսկ բանավոր ուսուցումն առաջ է ընթերցանությունից և գրելուց, ակնհայտ է, որ հիմնական մեթոդները լինելու են խոսքի ավտոմատացված հնչյունական, բառապաշարային և քերականական հմտությունների ձևավորման ուսուցման մեթոդը և ուսուցման մեթոդը: լսելու և կարդալու ըմբռնման ավտոմատացված հնչյունական, բառապաշարային և քերականական հմտությունների ձևավորման համար:

Վիզուալիզացիայի տարբեր տեսակներ առանձնահատուկ դեր են խաղում սկզբնական փուլում ուսուցման գործնական աշխատանքում, և տեխնիկական

ուսուցման միջոցների դերը պետք է սահմանափակվի: Հիմնականում դասը պետք է ներառի նկարի հստակություն, ֆլանելոգրաֆ և մագնիսական տախտակ: Նախնական փուլում դասարանում գրելը փոքր տեղ է հատկացվում. դա ուսուցիչն է ցույց տալիս առանձին տառերի գրությունը, և եթե ուսումնասիրվող լեզվի տառերը կազմաձևով տարբերվում են իրենց մայրենի լեզվի տառերից, ապա սովորողները գրում են. դասարանում տառերը մեկ տողով, բայց եթե տառերը նույնն են, ապա աշակերտները յուրաքանչյուր դասարանում մեկ տառ են գրում, մնացած առաջադրանքը կատարվում է տանը: Դասարանում գրելն օգտագործվում է նաև թելադրություններին նախապատրաստվելու համար, որոնք սկզբնական փուլում խորհուրդ է տրվում անցկացնել երկու շաբաթը մեկ կամ երկու անգամ: Ուսումնական թելադրությունները ներառում են ոչ ավելի, քան 6 արտահայտություն (կամ 10 բառ) և չպետք է տևեն շաբաթական 10 բույսից ավելի: Այսպիսով, սկզբնական փուլում դասում գրելուն չափազանց համեստ տեղ է հատկացվում:

Դասական մոտեցումը հիմնված է անգլերենի՝ որպես հաղորդակցման իրական և լիարժեք միջոցի ըմբռնման վրա, ինչը նշանակում է, որ բոլոր լեզվական բաղադրիչները՝ բանավոր և գրավոր խոսք, լսողություն և այլն, պետք է համակարգված և ներդաշնակորեն մշակվեն ուսանողների շրջանում: Դասական տեխնիկան մասամբ ինքնանպատակ է դարձնում անգլերենը, բայց դա թերություն չի կարելի համարել: Նման ինտեգրված մոտեցումն առաջին հերթին ուղղված է ուսանողների խոսքի ընկալման և ստեղծման կարողությունների զարգացմանը: Մեթոդաբանությունը ներառում է դասեր ռուս ուսուցիչների հետ, բայց նման կարգը (թեև ոչ այնքան «մոդայիկ») չի կարելի մինուս համարել. ուսուցիչը, որը բնիկ չէ, կարող է վերլուծել և համեմատել երկու լեզվական համակարգեր, համեմատել կառուցվածքները, ավելի լավ փոխանցել: տեղեկատվություն, բացատրել քերականական կանոնները, զգուշացնել հնարավոր սխալների մասին: Օտարերկրյա մասնագետների նկատմամբ ընդհանուր ոգևորությունը ժամանակավոր երևույթ է, քանի որ արևմտյան աշխարհը գնահատել է երկլեզվության (երկու լեզվի իմացություն) առաջնահերթությունը: Ամենամեծ արժեքը մեջ ժամանակակից աշխարհներկայացնում են ուսուցիչներին, ովքեր կարողանում են մտածել երկու մշակույթների համատեքստում և ուսանողներին փոխանցել համապատասխան

գիտելիքներ: Հենց այս մեթոդը, որի հիմքերը 18-րդ դարի վերջում դրել են լուսավորիչները, ձևավորվել է 20-րդ կեսերին «Քերականական-թարգմանական մեթոդ» (քերականական-թարգմանական մեթոդ) անվան տակ: Ըստ այս մեթոդի՝ լեզվի իմացությունը քերականությունն ու բառապաշարն է: Կատարելագործման գործընթացը հասկացվում է որպես մեկ քերականական սխեմայից մյուսը տեղափոխում: Այսպիսով, ուսուցիչը, որը պլանավորում է դասընթաց այս մեթոդով, նախ մտածում է, թե ինչ քերականական սխեմաներ է ուզում լուսաբանել: Այնուհետև այս թեմաների համար ընտրվում են տեքստեր, որոնցից առանձնացվում են առանձին նախադասություններ, եւ ամեն ինչ ավարտվում է թարգմանությամբ: Նախ՝ օտար լեզվից մայրենի, հետո՝ հակառակը: Ինչ վերաբերում է տեքստին, ապա դա սովորաբար այսպես կոչված արհեստական տեքստն է, որտեղ գործնականում իմաստ չի տրվում իմաստին (կարևորն այն չէ, թե ինչ էս ասում, կարևոր է, թե ինչպես էս ասում): Չնայած որոշ արժանի բողոքներին, այս մեթոդն ունի մի շարք առավելություններ. Նախ, դա իսկապես թույլ է տալիս սովորել քերականությունը շատ բարձր մակարդակով: Երկրորդ, այս մեթոդը շատ լավ է բարձր զարգացած տրամաբանական մտածողություն ունեցող մարդկանց համար, որոնց համար բնական է լեզուն ընկալել հենց որպես քերականական բանաձևերի մի շարք: Հիմնական թերությունն այն է, որ մեթոդը իդեալական պայմաններ է ստեղծում, այսպես կոչված, լեզվական խոչընդոտի առաջացման համար, քանի որ սովորելու գործընթացում գտնվող մարդը դադարում է արտահայտվել և սկսում է չխոսել, այլ պարզապես բառերը համատեղում է որոշակի կանոնների միջոցով

Լեզվի իմացությունը բնորոշ է այն սովորել ցանկացողին, և ամենակարևորը աշակերտին չխանգարելն ու ուսուցչի տեսակետը չպարտադրելն է: Հետևելով այս տեխնիկային՝ ուսուցիչը սկզբում ոչինչ չի ասում: Ցածր մակարդակներում արտասանություն սովորեցնելիս նա օգտագործում է բարդ գունային գծապատկերներ, որոնց վրա յուրաքանչյուր գույն կամ խորհրդանիշ նշանակում է որոշակի ձայն և այդպիսով ներկայացնում է նոր բառեր: Օրինակ՝ «սեղան» բառը «ասելու» համար նախ պետք է ցույց տալ «տ» ձայնը ներկայացնող տուփը, ապա «հեյ» ձայնը ներկայացնող վանդակը և այլն: Այսպիսով, ուսումնական գործընթացում մանիպուլյացիայի ենթարկելով այս բոլոր քառակուսիները, ձողիկները և նմանատիպ

խորհրդանիշները, աշակերտը շարժվում է դեպի նախատեսված նպատակը՝ իր դասընկերների հետ պարապելով պատված նյութը: Որո՞նք են այս մեթոդի առավելությունները: Հավանաբար, այն, որ ուսուցչի լեզվի իմացության մակարդակը գործնականում չի ազդում աշակերտի լեզվի իմացության մակարդակի վրա, և վերջում կարող է պարզվել, որ աշակերտն արդյունքում ավելի լավ իմանա լեզուն, քան իր ուսուցիչը: Բացի այդ, ուսումնական գործընթացում աշակերտը ստիպված է լինում արտահայտվել բավականին ազատ: Հարկ է նշել, որ այս մեթոդը շատ լավ է բարձր տեխնոլոգիաների սիրահարների համար: «Ընդհանուր ֆիզիկական արձագանք» (ֆիզիկական արձագանքման մեթոդ) Այս մեթոդի հիմնական կանոնն է՝ դուք չեք կարող հասկանալ, թե ինչ չեք անցել ձեր միջով: Ըստ այս տեսության՝ սովորողն է, որ ոչինչ չի ասում ուսուցման առաջին փուլերում: Նախ, նա պետք է բավարար քանակությամբ գիտելիքներ ձեռք բերի, ինչը վերածվում է պարտավորության:

Մոտավորապես առաջին քսան դասերին ուսանողը անընդհատ լսում է օտար խոսք, ինչ-որ բան է կարդում, բայց ոչ մի բառ չի ասում ուսումնասիրվող լեզվով: Այնուհետև, ուսուցման գործընթացում, գալիս է մի շրջան, երբ նա պետք է արդեն արձագանքի լսածին կամ կարդացածին, բայց միայն արձագանքի գործով: Ամեն ինչ սկսվում է ֆիզիկական շարժումներ նշանակող բառերի ուսումնասիրությունից: Այսպես, օրինակ, երբ սովորում են «ոտքի կանգնել» բառը, բոլորը վեր են կենում, «նստե՛ք»՝ նստե՛ք և այլն: Եվ միայն այն ժամանակ, երբ աշակերտը բավական շատ ինֆորմացիա է կուտակել (սկզբում լսում էր, հետո շարժվում), նա պատրաստ է դառնում սկսել խոսել: Այս մեթոդը լավ է առաջին հերթին այն պատճառով, որ ուսանողն իրեն շատ հարմարավետ է զգում ուսումնական գործընթացում: Ցանկալի էֆեկտը ձեռք է բերվում այն բանի շնորհիվ, որ մարդն իր միջոցով փոխանցում է ստացված ողջ ինֆորմացիան: Կարևոր է նաև, որ այս մեթոդով լեզու սովորելու գործընթացում ուսանողները (ուղղակի կամ անուղղակի) շփվեն ոչ միայն ուսուցչի, այլ նաև միմյանց հետ: [1, 25-28]

Եզրակացություն

Ուսուցիչը թույլ է տալիս նրանց օգտագործել տեքստը դրա քննարկման և վերապատմման ժամանակ և իրականում կարդալ առաջարկվող հենակետերը: Այս դեպքում ուսուցիչն ինքն է արգելակում լսողական ընկալման զարգացումը: Այս դժվարության հաղթահարումը հնարավոր է միայն այն դեպքում, եթե ուսուցիչը ավելի շատ բեռնի աշակերտների լսողական անցուղին, սովորեցնի տեղեկատվությունը ականջով ընկալել: Ամենաարդյունավետ միջոցն այն է, երբ ուսուցիչը գիտակցաբար աշակերտներին տանում է ուսումնական բարենպաստ պայմաններից դեպի անբարենպաստ պայմաններ՝ խոսքային հենարանների առկայությունից մինչև դրանց աստիճանական հեռացում: Լսելու դժվարությունները հաճախ հետևանք են ուսուցչի կողմից օտար լեզվով իր խոսքի նկատմամբ ճշգրտության բացակայության, երբ տեքստը ներկայացվում է նրա կատարման մեջ: Խոսքի դանդաղ տեմպ. Նրա անարտահայտությունը. Մշուշոտ դիկտացիա. Բազմախոսություն. Պաշտոնական թիրախային կարգավորումներ - այս ամենը դժվարացնում է հնչյունային խոսքը հասկանալու կարողության ձևավորումը: Լսելու դասավանդման արդյունավետությունը բարելավելու համար ուսուցիչը կարող է մի շարք միջոցներ ձեռնարկել. օրինակ՝ լայնորեն օգտագործել հենարաններ և ուղենիշներ՝ ուսանողներին ներգրավելու համար ինքնուրույն լսելու ձայնային նյութեր տանը և լեզվի լաբորատորիայում: Մեթոդաբանությունը տարբերակում է տեսողական (պատկերային) և բանավոր աջակցություն լսողության ուսուցման մեջ: Տեսողական աջակցությունը ներառում է քարտեզներ, նկարներ, լուսանկարներ, դիագրամներ և այլ գրաֆիկական նյութեր, որոնք աշակերտները կարող են օգտագործել տեքստը լսելիս:

Այսպիսով, օրինակ, աուդիո տեքստի բովանդակությունն այն է, որ դրա գլխավոր հերոսը հրավիրում է ընկերներին այցելել այն քաղաքը, որտեղ նա ապրում է, նա ընկերներին ծանոթացնում է, օրինակ, քաղաքին և խոսում նրա տեսարժան վայրերի մասին: Լսողները ունեն քաղաքի պլանը և լսելու ընթացքում նշում են զբոսանքի երթուղին և տարբեր տեսարժան վայրեր: Մեկ այլ բազմազանություն բանավոր աջակցությունն է:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Modern English, Second Edition, by Marcella Frank. Regents/Prentice Hall 1993
2. Martha Kolln, Rhetorical Grammar: Grammatical Choices, Rhetorical Effects, 5th ed. Pearson, 2007
3. Thomas P. Klammer, Muriel R. Schulz, and Angela Della Volpe, Analyzing English Grammar, 5th ed. Longman, 2007